Poštnina plačana v gotovini. Štev. 7 Ljubljana, petek, 17. februarja 1928. Leto III. Posamezna številka Din 1·50.

Izhaja vsak petek. Naročnina 6 Din mesečno, 15 Din četrtletno. Za inozemstvo 10 Din mesečno. Uredništvo in uprava Ljubljana, Delavski dom, Karla Marksa trg 2, dvorišče. Čekovni račun 14.577. Lastnik in izdajatelj Alojz Kusold, Ljubljana. Odgovorni urednik Albert Hlebec, novinar, Ljubljana, Karla Marxa trg št. 2. Tiska tiskarna »Slovenija«. Za tiskarno odgovoren: Alojzij Höfler v Ljubljani.

Vsak obrat, vsaka vas imej dopisnika za „ENOTNOST“.

ENOTNOST

DELAVSKO-KMEČKI LIST

Delavci, kmetje in vsi zatirani narodi, združite se!

»ENOTNOST — je velika stvar in veliko geslo. Toda delavski stvari je potrebna enotnost marksistov, a ne enotnost marksistov s takimi, ki marksizem pačijo ali mu celo nasprotujejo.«

Gumi in jekio.

Po vidovdanski ustavi bi Jugoslavija, ali uradno: Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev morala biti demokratična, parlamentarna monarhija. Iz z direktno, tajno in enako volilno pravico izvoljenega parlamenta, bi v parlamentarni in demokratični državi morala izhajati vlada. Tako je še po nekaterih državah, v Jugoslaviji pa se iz prikrite diktature vedno bolj približujemo režimu odkrite diktature. Kdo je diktator?

Dejansko vlada v Jugoslaviji tajna organizacija, o kateri vsi vedo, o kateri pa je sila nevarno govoriti in pisati. Zato v meščanskih listih nikoli ne najdemo niti ene odkrite besede o tej mogočni organizaciji, ki vlade sestavlja in odstavlja. Vsi trepečejo pred »Belo Roko«, pred tajno organizacijo srbskih oficirjev.

Ko je 1924. leta »Bela Roka« čez noč odstavila Davidović-Korošec-Spahovo vlado, so klerikalci besneli, »Slovenec« pa pravega krivca njihove prisiljene demisije niti imenovati ni upal.

Pred nekaj dnevi, ko so ravno vsled nerazpoloženja »Bele Roke« proti Pribičeviću (ki je B. R. na zagrebškem shodu nekaj razžalil), demokrati skrahirali pri sestavi vlade, si demokrati niso upali, »Bele Roke« direktno omeniti. Pisali so v »Jutru« le o nekem »misterioznem« sestanku Vukičevića z generalom Živkovićem, komandantom kraljeve garde in vodilno osebo v oficirski organizaciji.

Parlament se opira na gumijaste krogljice, »Bela Roka« na jeklene. In v boju med gumijem in jeklom, med parlamentarizmom in diktaturo mora zmagati jeklo, ker buržuazija »se bojuje« samo »s parlamentarnimi kombinacijami«, brez ljudstva.

Edino bojevna zveza delavcev in kmetov more rešiti delovno ljudstvo iz krempljev bližajoče se diktature.

Pozdrave sodrugom v Italiji.

Cenjeni sodrug urednik!

V zadnji številki »Enotnosti« smo gotovo mnogi čitatelji z veseljem in s ponosom prebrali PISMO IZ TRSTA. Z veseljem, da obstoja zveza kljub žandarjem in karabinerjem na meji pri Rakeku; s ponosom, ker nam pismo odkriva junaštvo bratskega italijanskega proletariata.

Delavci in kmetje Jugoslavije se še živo spominjamo, kako smo leta 1923 in 1924 pobijali fašistovsko Orjuno s tem, da smo kazali na posledice Mussolinijevega gospodstva v Italiji. Čim hujši se je bila bitka z Orjuno, čim hujše je pri našem proletariatu naraščalo sovraštvo do jugofašizma, tem bolj se je v proletarskih srcih vžigala solidarnost in pobratimstvo do italijanskega delovnega ljudstva. En teden pred prvim junijem je delavska mladina v Trbovljah po svojem shodu demonstrirala po cesti in pela »Bandiera rossa«, himno italijanskega proletariata.

Te solidarnosti do italijanskih sodrugov ni od tedaj mogla uničiti gonja »Jutra«, »Slovenca« in vse buržuazije kraljevine SHS, ki pripravlja ljudstvo Jugoslavije na vojno proti Italiji. In ne bo je uničila! Kajti v nas raste spoznanje in mora rasti še bolj, da bo vojno med Italijo in Jugoslavijo končalo pobratimstvo med italijanskim narodom in narodi Jugoslavije.

Delavci in kmetje jugoslovanske Slovenije, tega majhnega koščka zemlje, moramo še posebej prožiti roko italijanskemu delovnemu ljudstvu. KDO NAM BO ZAVEZNIK V NAŠEM BOJU ZA OSVOBODITEV IZ NACIONALNEGA IN INDUSTRIJSKEGA SUŽENJSTVA? SODRUGI, TO BO ITALIJANSKI PROLETARIAT! ON NAM BO EDEN PRVIH PRIHITEL NA POMOČ V POSLEDNJEM, IN ODLOČILNEM BOJU!

Zato se odzovimo sedaj, ko nam pišejo sodrugi iz Trsta. Mi sami živimo pod reakcijo, toda fašizem je še mnogo, mnogo hujše gorje. POŠILJAJMO NAŠIM SODRUGOM POZDRAVE IZ TOVARN. OD ORGANIZACIJ, S STRANI POSAMEZNIKOV, ŽRTVUJMO PRISPEVKE, ČETUDI SKROMNE, toda v njih bo solidarnost, vredna stokrat več od vrednosti, ki ga ima denar na borzi.

Predlagam zato uredništvu, da otvori v listu rubriko: Za solidarnost z junaškim italijanskim proletariatom. V njo naj delavstvo pošilja svoje pozdrave in prispevke. Morda se te prispevke uporabi, da se tiska več izvodov »Enotnosti«, ki naj se brezplačno odpošljejo v Venezio Giulio.

Pripravljajmo se na ta način za nalogo, ki nas čaka, morda ne v tako daljnji bodočnosti. To bo naš najboljši odgovor na pismo iz Trsta. Kivešlob.

ŽANDARSKI TEROR V STUDENCIH PRI MARIBORU.

Ni zadosti, da je žandarmerija pri občinskih volitvah preganjala delavce, ki so podpisali listo DKRB (ko so socialpatriotje potom »Volksstimce« vršili posle žandarskega pripravnika in »dosegli«, da je lista DKRB bila razveljavljena) — prišel je ponoven naval, ki začenja s ponovnim zasliševanjem. Žandarmerija vzame od vsakega delavca natančen popis, morda za »Verbrecheralbum«?! Ali pa zato, da bo poslanec Petjan v Beogradu lahko izjavil, da »v Sloveniji ni političnega terorja . . .«.

GOSPODA VELIKEGA ŽUPANA MARIBORSKE OBLASTI PA VPRAŠAMO: Kdo je dal žandarjem v Studencih nalog za ponovno preganjanje? Ali se smatra podpis na kandidatni listi Delavsko-Kmečkega Republikanskega Bloka za zločin in če, po katerem zakonu?

DELAVCI V BOJU.

30 tisoč čeških rudarjev stavka.

V revirjih Most-Teplice-Usti-Chomotov, so rudarji zahtevali 20odstotno povišanje mezd. Podjetniki na zahteve niso pristali, pač pa so razveljavili še ostale točke kolektivne pogodbe. Na to je stopilo 30 tisoč rudarjev v obrambno stavko, ki je kompaktna. Delavske stavkovne straže obdajajo rove in pripuščajo samo one delavce, ki so določeni za varnostna dela in za preskrbo elektrarn. Organizacija je objavila, da bo po 14 dnevih stavke pričela izplačevati članom stavkovno podporo, in sicer 100 kron oženjenim in 40 kron samcem na 14 dni.

Protestni shod.

proti ukinitvi stanovanjske zaščite v nedeljo 19. februarja ob pol 10. uri dopoldne v Mestnem domu v Ljubljani.

Ljubljanski občinski svet.

DELAVSKI ZASTOPNIKI ZA ZAŠČITO STANOVANJSKIH NAJEMNIKOV.

V četrtek 9. februarja se je nadaljevala v torek prekinjena seja ljubljanskega občinskega sveta, katere **se klerikalci niso udeležili.** Kot prva točka je prišel na dnevni red nujni predlog Miklošiča in Likarja (soc.), da naj se župan v Belgradu zavzame **za podaljšanje stanovanjske zaščite tudi še po 1. maju.** V debati, v kateri je za dekaliste nastopil s. Lemež, so se pokazale

strahotne posledice ukinitve stanovanjske zaščite,

katero je izvedel »krščanski« minister Gosar.

Prve dni februarja je bilo v Ljubljani odpovedano stanovanje **1200 strankam.** Med odpovedanimi je 80% enosobnih stanovanj **(torej delavska in nižjeuradniška stanovanja),** 18% 2—3sobnih stanovanj in le 2%, t. j. v 20—30 slučajih izmed 1200, so odpovedana velika, gosposka stanovanja. Gosarjevo ukinjenje stanovanjske zaščite udarja najhujše in večinoma le po proletariatu, ki si ne bo mogel najeti niti drugega stanovanja, ker hišni posestniki podražujejo stanovanja od 50 Din kar na 700 in še več Din, to je za 1000—1500% in zahtevajo v mnogih primerih še visoko kavcijo ali pa stanarino za par let naprej. Konstatiralo se je, da so v **podražitvi stanovanj še za časa stanovanjske zaščite predniačili demokratski in klerikalni gerentje in komisarji na magistratu,** ki so najemnine v mestnih hišah nastavili tako visoko, da delavci in nižji nameščenci sploh niso mogli iti stanovat v draga mestna stanovanja. Država ni vsa leta sem storila ničesar za omiljenje stanovanjske bede, zakar nosijo krivico demokrati in klerikalci, ki so se menjavali na vladi. Ne samo, da vlada ni ničesar zidala, še več, ona je število razpoložljivih stanovanj zniževala s tem, da je v stanovanjske hiše nameščala svoje urade, mesto da bi sama zidala. **Prvega Maja bo v Ljubljani hujše kot po velikem potresu 1895, na tisoče ljudi bo na cesti.** Občina, kateri so demokratsko-klerikalni gerenti zapustili 43 milijonov neplačanih računov, sama ne bo mogla dati tisočem deložiranih strehe. Zidati morajo vsi, država, občina, vojaški erar in privatniki, to je edini izhod iz stanovanjske krize. Padali so predlogi, **da je za deložirance do 1. maja pripraviti vsaj zasilna stanovanja in prostor za shrambo mobilij, da jih dež in solnce ne pokončata. Spraznijo naj se mestne kasarne, kjer so vojaki in žandarji, dobiti je prostor v velikih župniščih in tudi samostanih, vsa prazna mestna stanovanja je rezervirati za deložirance.** Ne sme se zgoditi to, kar misli minister Gosar (ki ima svojo vilo), da po 1. maju lahko stanujejo »nižji ljudje« kar pod zeleno vejo. S. Lemež je poudaril, da je kapitalistični princip »svobodnega razpolaganja« dovedel do stanja, da so stanovanja postala monopol. Zatrjevanja hišnih posestnikov, da bo po ukinitvi stanovnjske zaščite dovolj stanovanj, so se izkazala kot neresnična. Vse predpostavke in razlogi ministra za ukinitev stanovanjske zaščite so že prve dni skrahirali in praksa je pokazala nujno potrebo podaljšanja stanovanjske zaščite. Na predlog sodruga Lemeža je bila izvoljena stanovanjska komisija, ki ima izdelati predloge občinskemu svetu, kaj storiti, da 1. maja ne bodo tisoči na cesti. V tej komisiji sta z delavske strani s. Lemež in Likar.

Klerikalci so s svojo odsotnostjo podprli brutalne hišne posestnike, ki že govorijo, »kar je občinski svet sklepal ne drži, ker SLS in naš minister nista bila zraven«.

PROTI FAŠISTIČNEMU TERORJU, ZA SAMOODLOČBO NARODOV DO ODCEPITVE!

Župan je predložil resolucijo proti fašističnemu terorju v Julijski Benečiji nad Slovenci. S. Gustinčič je za dekaliste izjavil: **Glasovali bomo za resolucijo proti fašističnemu terorju nad Slovenci in Hrvati v Julijski Benečiji, čeprav formulacija predložene resolucije ni taka, kot bi morala biti. Mi dekalisti smo proti vsakemu nacionalnemu zatiranju, kjerkoli obstoja. Smo proti fašističnemu nasilju in zatiranju Slovencev, Hrvatov in Nemcev v Italiji, pa tudi proti nacionalnemu zatiranju in nasilju, ki se vrši nad Macedonci. Smo proti temu in protestiramo, da se Nemcem in drugim narodnim manjšinam v naši državi ne daje popolne enakopravnosti v jezikovnem in šolskem vprašanju. Stojimo na stališču, da je vsak narod suveren, in da ima popolno pravico samoodločbe, da sam sklepa in se odloči, s kom in kako se hoče združevati v državno formacijo. Vemo, da mali narodi v kapitalistični družbi, ki je imperialistična, ne bodo dosegli nacionalne svobode, in da se da doseči svoboda narodov samo v socializmu, zato pa se dekalisti borimo v zvezi z vsemi zatiranimi narodi proti kapitalizmu in imperializmu, za socialistično federacijo vseh narodov.**

Pri tej točki je demokrat, bivši narodni **socialist Rupnik hujskal na vojno!** Pozival je »centralno vlado« (kot da bi imeli mi v pokrajinah tudi kako vlado), da naj proti Italiji napne »drugačne strune« in »s svojo močjo« zaščiti Slovence pod fašisti. Tako stranko, ki hujska na vojno, si mora delavno ljudstvo zapomniti. Proč z njo!

ZA ZAŠČITO BREZPOSELNIH PRED POLICIJO.

»Trezne ali pijane, zdrave ali hrome je aretirati« — nehumanost ljubljanske policije.

S. Gustinčič je interpeliral župana, radi brutalnega postopanja policije proti »beračem«. Prečital je pravilnik o pobijanju beračenja ljubljanske policije, ki ga preveva reakcionaren Franc-Jožefov duh. Po policijskem pravilniku so **»berači«**, »delazmožne ali delanezmožne osebe, ki prosijo« in policijska odredba se glasi: »Trezne ali pijane, zdrave ali hrome je aretirati!« **Ta pravilnik se lahko uporablja proti vsem neštetim tisočem brezposelnih,** ki niso krivi, če ne dobijo dela. In tudi pravi berači so ljudje in se ima z njimi človeško ravnati. Tudi berači so produkt današnje družbe, ki je dolžna, da skrbi zanje.

Župan je obljubil, da bo poskrbel, da se ta policijski pravilnik ne bo več izvajal.

Radikali ne morejo biti v revizijski komisiji!

Na vprašanje s. Gustinčiča, ki je zahteval razčiščenje, se je pokazalo, da je bil Ravnikar nekaj časa v gerentskem sosvetu, Lukan pa lastnik neke zemlje, ki so jo gerentje kupili za občino, in da ne more v smislu sklepa občinskega sveta nobeden izmed obeh biti zastopan v »revizijski«, t. j. korupcijski komisiji, ki pregleduje delovanje gerentov in komisarjev.

Mestni uradniki morajo biti vljudni in se držati uradnih ur.

Na tozadevna vprašanja nekaterih občinskih odbornikov je župan zagotovil, da bo v tem pogledu napravil red.

Proces proti komunistom v Belgradu.

BATINANJE IN INKVIZITORSKO MUČENJE V GLAVNJAČI.

V ponedeljek se je pričel v Belgradu proces proti komunistom, ki so bili aretirani oktobra l. l. Obtoženi so, da so pripadali organizaciji komunistične mladine in zagrešili »zločine« po čl. 1 zakona o zaščiti države, za katere je predvidena smrtna kazen ali pa težka ječa do 20 let.

Na obtožni klopi sedi 25 sodrugov. So to: dr. **Sima Marković, Lazar Stefanović, Otokar Keršovani,** novinar, **Peter Petrović,** tov. delavec, Gregor Vujović, študent, N. Boljević, čevljar, Brijaček, krojač, Pazi, ključavničar, Kotur, študent, Kovačević, uradnik, Nikolić, čevljar, Mitić, krojač, Stojković, delavec, Madjarac, čevljar, Todorović, mizar, Guja, ključavničar, Gojko Samardžić, študent, Svet. Stefanović, trg. pomočnik, Zdravković, kovinar, Papić, zidar, Radobolja, tov. delavec, Urošević, kovinar, Četković, delavec.

Na razpravo so prišli delavski novinarji iz Nemčije, Francije in Avstrije. Belgrajski delavci niso dobili vstopnic za pristop v dvorano, ker majhno razpravno dvorano so napolnili samo sorodniki obtožencev, katere brani pet advokatov.

Prvi dan razprave.

Sodišče je zastraženo z močnimi žandarskimi kordoni, že po sedmi uri zjutraj se zbirajo grupe delavcev, ki čakajo, da dobijo vstopnice. »Kaj so naredili, da jim bodo sodili! Zakaj so oni protidržavni?«

Ko so se odprla vrata so bili spuščeni v sodišče samo nekateri, ki so imeli vstopnice, druge je žandarmerija razgnala.

Obtožnica.

Obširna obtožnica dolži 25 sodrugov, da so člani KPJ (komunistične partije Jugoslavije) in SKOJ-a (Saveza Komunistične Omladine Jugoslavije), da so bili pročelniki in instruktorji v celicah in funkcionarji SKOJ-a, da so pisali, razmnoževali in širili pod konspirativnimi imeni zabranjene tiskovine in pridobivali med delavci člane za KPJ in SKOJ.

Nekateri so obtoženi, ker so bili v neki komunistični šoli v Zagrebu in vršili funkcije v okrožnih, pokrajinskih in centralnih odborih KPJ in SKOJ-a. Kot dokazni material navaja obtožnica par rezolucij in statut, ki so bili najdeni pri preiskavah in pa priznanje. Pri s. Simi Markoviću in Lazi Stefanoviću ni policija pri preiskavi ničesar našla, proti njim pa so — kakor trdi obtožnica — izpovedali V. in N. Kotur in Pavle Kovačević. — Pri preiskavah so našli ilegalni mladinski časopis »Mladi Boljševik«, aparat za razmnoževanje in papir, pisalni stroj in nekaj rokopisov. Pri Simi Markoviću so dobili policaji oziroma žandarji samo en izvod ilegalnega mesečnika »Klasna Borba«.

Obtoženi slabo izgledajo.

V zaporu, »v Glavnjači« so bili obtoženi od 20. oktobra 1927. leta. Buržujski časopis »Novosti« piše: Vsakemu mora pasti v oči slabo stanje obtoženih. Bledi in izmučeni so, izčrpani in bolehni. Obnašajo se pa živo in korajžno, najbrže so zadovoljni, da so se rešili končno »Glavnjače«. — Ni čuda, da so sodrugi izmučeni in slabi. Tri mesece »Glavnjače«, trikratna gladovna stavka v protest proti glavnjačarskim metodam, je moralo sodruge oslabiti.

TRBOVLJE.

Ali si že član Javne delavske čitalnice v Trbovljah? V čitalnici dobiš vse delavske časopise in tudi meščanske dnevnike. Čitalnica je odprta vsak dan in se nahaja v »Rudarskem domu«.

Proces, za katerega se interesira proletariat cele Evrope, se spreminja v proces proti režimu Glavnjače, za katero nosi svoj del odgovornosti SLS, ki je na vladi in tudi SDS, ki je par let bila na vladi. Razprava bo trajala par dni, sodba bo prečitana šele v petek ali v soboto.

Internacionalen napad na osemurnik.

Od buržuazije in socialistov vsega sveta proslavljano Društvo Narodov v Ženevi in njen oddelek »Mednarodni Urad Dela«, v katerem je nameščen tudi poznani vodja SSJ Živko Topalović, je zopet na delu. Tokrat je *vprašanje 8urnega delovnega časa,* ki so se ga lotili zastopniki kapitalističnih vlad, trustov, kartelov in kot njihova prepotrebna bagaža, zastopniki delavskih strokovnih organizacij amsterdamske orijentacije (reformisti). Zastopnik Anglije je na zadnjem zasedanju upravnega odbora Mednarodnega Biro-a Dela nastopil in brez vseh ovinkov izrazil namen svoje vlade, da ona noče ratificirati vašingtonske konvencije (pogodbe) o 8urnem delovniku. Zahteval je *revizijo cele konvencije v smislu ukinjenja vsakega omejevanja delovnega časa sploh in črtanje vseh drugih, delavcem več ali manj ugodnih določb vašingtonske konvencije.* Razumljivo je, da se je za njegov predlog, da se to vprašanje stavi na dnevni red prve prihodnje seje Biro-a Dela, našla takoj potrebna večina delegatov vseh kapitalističnih vlad. — Ubogi delegati reformističnih »delavskih organizacij« Žuo in prijatelji so ostali v manjšini s 7 glasovi proti 13 glasovom združene buržuazije. Seveda protestirajo, pretakajo solze in tožijo o »nerazumevanju« podjetnikov za socialna vprašanja. Vse svoje račune, vso svojo politiko, ves svoj program, ves svoj »razredni boj« so gospodje zastopniki delavcev iz Amsterdamske Strokovne Internacionale gradili na omajenih, peščenih tleh Ženeve in na »socialen čut« internacionalnega kapitalizma.

Po bojni napovedi angleškega delegata za odpravo 8urnika in drugih ugodnosti se je zrušila v prah vsa teorija reformističnih velikanov, vsa njihova praksa, taktike »tihega« in »pametnega« nastopanja v internacionalnem merilu.

Dobro se spominjamo, kako je prišlo do vašingtonske konvencije o 8urniku. Po svetovni vojni je bil strah buržoazije pred revolucionarno razpoloženimi delavci, ko so se oboroženi vračali iz fronte domov, zelo velik. Da pomirijo bojeven duh delavcev in jih potolažijo, je buržoazija dala proletariatu razne koncesije. Reprezentanti (predstavniki) kapitalizma, ki so imeli nalogo sestaviti Versajsko mirovno pogodbo so v svrho pomirjenja delavcev postavili v mirovno pogodbo člen XIII. kateri poziva vse države, da z zakonom uveljavijo in uvedejo 8urni delovni čas. In kaj se je zgodilo? Fašistična Italija je uzakonila 9urnik. V Nemčiji se dela 9 in 10 ur, Madžarska, Poljska, Francija in vse druge kapitalistične države po vrsti se ne drže te konvencije, povsod se krši 8urnik. In Jugoslavija? Spomnimo se samo poznane okrožnice ministra saobračaja generala Milosavljevića, ki odpravlja 8urnik in uvaja 9- in celo 14urni delovni čas za železničarje, ter utemeljuje ta svoj »Ukaz« s »svežostjo naše rase«. Poglejmo v druga državna podjetja, tudi tam silijo delavstvo na daljšo delo in pri vsakem odporu groze z odpustom. Pri financi, pri kateri posebno obmejni stražniki vrše izvanredno naporno službo, se je uvedla 12urna dnevna efektivna služba. Privatna podjetja, kjer se v njih izvaja striktno 8urnik? V lesni industriji, v kovinarski, stavbeni, povsod se krši 8urnik. Delovni čas se podaljšuje, plače pa se ponižujejo. Oni, ki delajo — gladujejo vsled črezmernega mizerno plačanega dela — stotisoči brezposelnih delavcev pa gladujejo radi pomanjkanja dela, milijoni brezposelnih umirajo po kapitalističnih državah od gladu, sedaj hočejo odpraviti še sam princip 8urnega delovnika. Le v sovjetski Rusiji je vpeljan 8urnik in po desetletnici obstoja sovjetov uvaja delavsko-kmečka vlada že tudi 7urnik.

Ta internacionalni napad na 8urni delavnik je rezultat 10letnega povojnega paktiranja voditeljev reformizma in socialpatriotizma s predstavniki kapitalizma in kapitalističnih držav za varstvo »skupnih interesov«.

Proletariat vseh dežel bo iz tega napada na 8urnik izvajal konsekvence. 40 let neprestanega boja in žrtev, ki so padle za zahtevo po 8urniku, internacionalni proletariat ni vršil zastonj. Proletariat si je s silo svoje moči in za ceno neštetih žrtev znal priboriti 8urnik, in sedaj ko preti nevarnost, da ga po zaslugi socialreformaterjev zopet izgubi, se bodo delavstvu odprle oči in spoznali bodo delavci, da je edino pravilna pot za dosego in ohranitev pravic — *pot nepomirljivega razrednega boja.*

Delavci Slovenije, delavci Jugoslavije! Kakšen boj so vodile »Ujedinjene Strokovne organizacije Jugoslavije« proti vedno večji brezposelnosti, proti zniževanju plač, proti odpravi in kršenju 8urnika, proti poslabšanju socialne zakonodaje, proti nasilju nad strokovnimi funkcionarji in režimu »glavnjače« in terorja? Sploh nobenega, razen boja za dobro plačane direktorske in tajniške fotelje v Delavksih zbornicah in bolniških blagajnah. Paktiranje z buržoazijo in razdelitev funkcionarskih stolčkov po »zlatem ključu« nas je dovedlo do tega, da so se v delavskih institucijah vgnezdili klerikalci in demokrati, da so se delavske institucije odtujile od proletariata in postale leglo korupcije in zavod za obskrbo skrahiranih socialističnih voditeljev in birokratov strokovnih organizacij. Ne verujte kompromisom in pogajanjem pri zeleni mizi, ki se vrše v luksuzni palači Društva Narodov v Ženevi. Ko smo opozarjali proletariat na škodljivo paktiranje in ljubimkanje reformistov z buržoazijo, so kričali na nas demagogi, kadar smo pokazali in govorili o kvarnih posledicah kapitalistične racionalizacije za proletariat, napadlo se nas je zopet z demagogi. V Nemčiji in vseh drugih državah se je racionalizacija izvedla na račun in škodo delavstva, tudi v Jugoslaviji se pričenja izvajati na račun in v škodo delavstva. Dogodki in razvoj dajejo nam prav in potrjujejo pravilnost naše teorije, prakse in taktike.

Proletariat, ki vse ustvarja, ima pravico do uživanja produktov svojega dela. Da si priborimo izgubljene pravice in izvojujemo novih, da si utremo pot v boljšo bodočnost in postanemo gospodarji sredstev za produkcijo, *vstvarimo enotno fronto vsega izkoriščanega delavstva.* Združimo se v tovarnah, v obratih in uradih, formirajmo — enotno bojevno fronto — in postavimo *strokovne organizacije na bazo nepomirljivega razrednega boja. Očiščeni* vseh reformističnih iluzij se bodo delavci združili in šli v boj za svoje pravice. *T.*

Sodrug! Poravnaj naročnino in priloži svoj del k tisk. skladu.

Jour-fix.

V Jugoslaviji smo imeli vladno krizo. Pravim, »smo imeli«, kajti ne vem, če se bomo smeli z njo še ponašati, kadar bodo te misli zagledale ljubljansko meglo v obliki tiskane besede. V Jugoslaviji smo imeli že marsikaj, česar danes nimamo več. Kakšna čuda potem, ako pridemo tudi ob vladno krizo. Bo zamera. So ljudje, ki bodo trpeli škodo. Kajti tudi kriza, zlasti če je vladna, ima svoje slabe strani. Ne uspe vsakemu, da bi z njo vnovčil svoj program. In da bi z izkupičkom si nabavil najboljša ministrstva. Zakaj mi imamo boljša in slabša, večvredna in manjvredna ministrstva. Na primer predsednik vlade in portfelji za notranje, zunanje, finančne zadeve, ter mesto predsednika skupščine, vse te resore se smatra kot več vredne in jih vsi hočejo imeti. Kakor da ne ve desnica kaj dela levica. Zato hoče biti vsak na najboljšem portfelju vseden. Ministrstvo za socialno politiko spada med manjvredne resore. Morda zato, ker je za socialno politiko. Kajti druga ministrstva so za nesocialno politiko.

Spočetka se ni mogla kriza rešiti samo zato ne, ker je vsaka politična grupa hotela najboljša ministrstva. Naše politične grupe imajo namreč vse visoko idealne programe, ki jih ni mogoče uresničiti, če se nima v rokah najboljše portfelje.

Približno enako se je zgodilo v Ljubljani, kjer se SLSarji niso mogli zediniti z SDSarji glede na skupno delo v občini samo radi tega, ker je SLSarska stranka zahtevala zase več kot ji pritiče v odsekih in odborih in pri depolitizaciji uradnikov. Program je program!

Zakaj programi naših strank imajo vsi to dobro in neprecenljivo lastnost, da se zamorejo uresničiti takoj, ko pridejo stranke . . .

Korito je lahko iz lesa ali iz kamna. Dandanes se izdelujejo korita tudi iz drugih snovi. *Jozua.*

Skupščina Delavske zbornice.

Z delom DZ proletariat ni in ne more biti zadovoljen. Kako pa naj bi DZ bolje delala, če pa nima nobenega programa, nobenega stališča in če se vse delo vrši »po zlatem ključu«, sporazumno med socialpatrioti, klerikalci in demokrati. In delavska večina? To »razredno« večino predstavljajo in vodijo v DZ sledeče osebe: *Čobal,* trgovec, ki z delavskimi interesi nima nič več skupnega; *Uratnik,* katerega mišljenje je od marksizma tako oddaljeno kot Šanghai od Ljubljane, »prepričan« kristanovec; *Svetek* s štruco; *Sedej,* višji magistratni uradnik, ki ne plačuje niti pare za DZ in bi niti član ne smel več biti; *Vospernik,* agent za prodajo avtomobilov in strojev; *Čelešnik,* višji uradnik bolniške blagajne. Torej samo ljudje, *bivši razredni borci.* Tudi klerikalno delavstvo zastopajo enaki »bivši« delavci: študent Gajšek, urednik kapitalističnega »Slovenca« Terseglav, advokat Milavec. Demokratske delavce pa: višji magistratni uradnik Juvan, ravnatelj bolniške blagajne Bohinc in taki »delavci«. Če še spomnimo na Štukelja, Tokana in Kopača, pa je dovolj za vsakega delavca, da ve, pri čem da je s »svojo DZ««, in zakaj gre tako, kot gre v tej instituciji. —

Nedeljska plenarna skupščina ni bila nič boljša od preteklih. Takoj ob otvoritvi skupščine so, »po zlatem ključu« tako socialisti kot klerikalci in demokrati »sporazumno«, preprečili delavcu socialdemokratu Pevcu, da bi mogel iznesti slučaje korupcije z denarjem za brezposelne podpore. Še ukor je dobil, ker je korupcionistom povedal v obraz, kaj so!

Poročila Čobala in Uratnika pod kritiko. Samo »minister je odredil«, »minister je naročil« in DZ je vselej prikimala. Na takem »ministrskem« stališču stoječ, DZ seveda tudi ne more imeti nobene perspektive, nobenega načrta za bodoče delo. Ni blatenje, temveč samo konstatacija poznanega dejanskega stanja, da je DZ ne več delavski, temveč ministrski, režimski organ. Uratnik se je tako vživel v vlogo poslušnega ministrskega lakaja, da je boljše branil pogubonosne Gosar-Uratnikove pravilnike, kot jih je branil Gosar sam v »Slovencu«. In vstala sta kovinar Ravnik in tiskarniški delavec Kosem, prvi izvoljen na združeni delavski, drugi na demokratski listi, ki sta nastopila proti oportunizmu Uratnika, ki si na seji DZ dovoli braniti protidelavske pravilnike, ki so uničili vse dobre strani zakona o zaščiti delavstva. Drugi delegati-delavci so molčali in sporazumno je bilo sprejeto poročilo na znanje.

Proračun za bodoče leto je upravni odbor DZ na zadnji svoji seji še malo predrugačil. Za zaščito delavskih zaupnikov se je postavka povišala na 100.000 Din, kar smo zahtevali že v prejšnji številki »Enotnosti«. Uradništvu so plače le zvišali, ker so se vsi »delavski« zastopniki Svetek, Juvan in Gajšek izjavili za povišanje. Zvišale so se tudi nekatere postavke podpor za posamezne kraje. (Natančneje ne moremo poročati, ker Uratnik pošilja proračune »Jutru« in »Slovencu«, nad »Enotnostjo« pa se maščuje tako, da nam proračuna in drugih objav DZ ne pošlje!)

Tudi proračunska debata je bila »po zlatem ključu«. Socialisti so proračun predložili, demokrati so ga pohvalili, klerikalci pa požegnali. Na vprašanje delegata Peveca, *kaj je s 640.000 Din in kje je ta denar, ki so ga dosedanji proračuni DZ votirali, skupščina od »zlatega ključa« ni dobila odgovora.* Tudi nihče ni pogrešal v proračunu med dohodki postavke »*Knjižnica prosvetnega odseka v Ljubljani*«, *ki donaša letno menda do 80.000 Din,* o katerem denarju se na proračunski seji sploh ni govorilo. »Zlati ključ« razdeli menda tudi ta delavski denar, kam — delavstvo seveda ne sme vedeti.

V vsem med socialisti, demokrati in klerikalci vlada popolen sporazum, le z osebo tajnika v mariborski ekspozituri niso zadovoljni niti klerikalci niti demokrati, ki bi očividno hoteli na tem mestu svojega človeka. — Proračun je bil sprejet z vsemi proti 3 glasovi (Ravnik, Leskošek, Pevec).

Na koncu je bila sprejeta še resolucija za podaljšanje stanovanjske zaščite do leta 1935 in resolucija proti ukinitvi 8urnega delavnika in za delavske zadruge.

Na interpelacijo Peveca je bilo slednjič sporočeno, da bo 17. II. anketa, ki bo preiskala korupcijske slučaje z brezposelnimi podporami.

Sedaj zopet dolgo ne bo skupščine. Proračun je odobren, denar je tu, za drugo pa birokracija delavske delegate ne rabi in ne vpraša.

Za konsolidacijo delavskega gibanja.

»ZATO JE TREBA PRENEHATI Z VSAKO TOLERANCO, ČE DRUGAČE NE GRE, SE POSLUŽITI SKRAJNIH SREDSTEV.«

Tako piše »Delavska Politika« od 8. februarja tega leta pod naslovom »*Strokovna konferenca*«. Kaj se to pravi? Oni prenapetež, ki je te besede zapisal, je poznan mož in ga mi niti ne smatramo za socialista. Poznamo tudi tista tako zvana sredstva, ki se jih bo poslužil. Takih sredstev, ki se jih v Jugoslaviji čestokrat poslužujejo kapitalisti in vsi podrepniki kapitalizma niso nova: denuncijantstvo, policija, zahrbtnost so argumenti kupljenih duš povsod tam, kjer ni socializma, kjer se hoče proletariatu zamašiti usta s frazo; tam, kjer imajo v socialističnih vrstah glavno besedo pokvarjeni meščani, tam in samo tam se lahko v socialistično glasilo zapiše taka grožnja. *Takih groženj se pa organizirano delavstvo v strokovnih organizacijah ne boj.. Mi se dosedaj teh sredstev nismo posluževal. in nočemo tudi v bodoče iti po teh potih, ki so pota pokvarjenih socialističnih malomeščanov.*

Eno pa pribijemo ob tej priliki: — Pustite strokovne organizacije pri miru in jih ne identificirajte s svojo pokvarjeno in zafurano »partijo«. *Strokovne organizacije so last vsega delavstva in take morajo ostati tudi v bodoče.* Delavstvo ne bo dopustilo, da bi pokvarjeni meščanski tipi odlagali svoje nečedne reči v strokovni pokret. To povemo na ves glas vsakemu, da strokovne organizacije niso in ne smejo biti polje politične špekulacije in intrig. Ako je po teku dveh let izpregovoril na kongresu kak delavec kakšno besedo, ki slučajno ni po volji kakšnemu lizunu, ne moremo pomagati. Strokovni kongresi razredno zavednega delavstva ne smejo biti po vzorcu farških parad, temveč morajo odločno grajati napake, zlasti ako je dobrega bilo malo. Je razumljivo, da se je več govorilo o napakah in kako iz teh napak priti, ko pa dobrega ni bilo v preteklih dveh letih. Delavstvo je na zdravi poti in poskuša z vsemi silami otresti se balasta, ki mu je v breme. Ako se je govorilo o Rusiji, ni sicer povšeči policiji in buržuaziji, pač pa delavstvo zelo zanima, kako ruski boljševiki trpinčijo in izkoriščajo delavstvo po tovarnah in kmete na polju. Dan na dan čitamo v meščanskih listih, kako se norčujejo iz svetih podob; kako vlada in opozicija med seboj poravnavata račune, ki jih baje plačata delavec in kmet itd., itd. Zakaj bi ne bili radovedni na vse to, zlasti ker nas je bilo na kongresu več takih, ki smo bili med vojno v Rusiji in smo vsled tega še bolj radovedni, v koliko se je tam poslabšalo, odnosno poboljšalo. — Ali dopisniku v »D. P.« morda naša radovednost ni bila po volji? Ali morda radi tega, ker se je govorilo o ruskih slabih in dobrih straneh, ni bil kongres na višku? Saj se ni govorilo o komunistih, temveč samo o tem, če tudi v Rusiji delavci tako slabo živijo kakor v Jugoslaviji. Zakaj toliko razburjenje in take grožnje? Umirite si živce! Ako ste vi zadovoljni z gnilimi razmerami pri nas, gotovo ne more in ne sme biti delavec, zlasti ker ne more živeti od samih Gosarjevih pravilnikov in glavnjaške svobode. Končno svarimo prenavdušenega dopisnika, naj nikar preveč ne grozi. Saj je policija z nami že vse to poskusila kar on predvideva. A zaman — nas ni poboljšala. *Hočemo drug družaben red, to je tak red, da bo smel tudi delavec delati in jesti, ne samo hinavščino voditi. Vsled tega naj se možakar nikar na nas ne jezi brez potrebe. Saj so vse te reči nekdaj zahtevali tudi socialisti, ako tega sedaj več nočejo oni — kot nasledniki moramo nadaljevati mi.*

Kovinar, Ljubljana.

K DISKUSIJI.

V zadnjih številkah »Enotnosti« se je oglasilo več sodrugov, ki dajejo svoja mišljenja in zaključke iz delavskega pokreta v Sloveniji. V teh člankih je precej dobrega, posebno je pa pozdravljati članke tudi bivših »Zedinjašev«, ki so vendar prišli do spoznanja in obsojajo politiko socialistov. Sicer ta kritika še ni dovolj jasna, ima še gotove tendence. Pisec članka (V. F. opomba pisca) misli še vedno, da se Socialistična stranka lahko očisti raznih Kristanov, Uratnikov, Svetekov itd. in da bo postala naenkrat proletarska. To mišljenje je napačno, ker ravno Kristanova banka, Delavska zbornica in drugi uradi, ter pomoč vlade, to ravno drži to stranko pri življenju. Po vojni, leta 1918 in 1919, v času ko je bil revolucionarni val največji in delavstvo organizirano, so socialisti bili tisti, ki se za zahteve delavstva niso brigali, pač pa za konsolidacijo kapitalistične države in monarhije. S prihodom obznane in zakona o zaščiti države se je razpustilo vse strokovne organizacije in Komunistično stranko kot edino zaščitnico proletariata. Socialisti so sprejemali od režima zaplenjeno premoženje delavskih organizacij (to velja zlasti v Srbiji, op. pis.). Šele po dolgem času reakcije in terorja se je posrečilo zopet obnoviti organizacije. Ali socialisti so bili zopet oni, ki niso hoteli enotnih organizacij, ter jih denuncirali kot komunistične. Te naše neodvisne organizacije, posebno v Sloveniji, so rodile velike akcije s precejšnjim uspehom, nakar so bile po 1. junijskih dogodkih 1924 razpuščene.

Z letom 1924/25 smo dobili v Sloveniji tako zvano »ujedinjenje«. Vsi seveda smo bili uverjeni, da se bo tudi res delalo po sklepih Tivolske konference, ter da bo vladala v teh organizacijah res proletarska demokracija. Alivarali smo se. Z dezerterstvom Štuklja, Makuca in Sedeja, so si pomagali socialisti, da so lahko sprovedli svojo protidelavsko politiko. Od tega ujedinjenja nima delavstvo prav nobene druge koristi kot nov dokaz protidelavske izdajalske politike socialistov. Naše sodruge se je začelo izključevati iz organizacij. Jasno, da je delavstvo, organizirano v teh organizacijah, reagiralo po brezuspešnih akcijah za sprejem teh članov nazaj, s tem, da je izstopalo. In ne samo naši somišljeniki nego tudi socialistični in neopredeljeni delavci so izstopali. Delavstvo je s tem obsodilo socialpatriotizem in oportunizem, ki je največji sovražnik delavstva. To so sadovi socialistične politike v delavskem pokretu, ki je na tleh, kapitalizem pa nam jemlje vse pridobitve. Imamo poleg socialistov še eno strujo v Sloveniji, to je JSDS (Bernot), katera ima v svoji organizaciji del opozicijskih elementov proti socialistom, in izključenega komunista Klemenčiča. Ta stranka je sekta, z raznimi spačenimi revolucionarnimi frazami in konfuzijami. Strokovne organizacije ne igrajo pri nji velike vloge, ker so samo sekcija politične stranke. Imaš torej slučaj, da je JSDSarjev politično več organiziranih nego strokovno. Ali vendar se mora reči, da je v tej stranki proletarski element zdrav in ta je za strokovno enotnost. Seveda ovira ga Bernot. Stena med nami in temi delavci je prebita, treba je skupnega dela, akcij, diskuzij in čisto gotovo pride do plodonosnih rezultatov, bojevne zveze. Kot tretja politična skupina smo dekalisti. Dekalisti so edini v delavskem pokretu na čisti marksistični podlagi, edini faktor, ki je sposoben, da organizira in obnovi strokovni pokret, da povede agitacijo v najširše mase delavstva. Vprašanje je samo seveda to, kako začeti in kaj začeti in kje. Mi vemo, kaj so socialistični generali, torej z njimi mi nimamo nobenega posla, obračajmo se samo na delavce. Seveda napačno bi bilo, da se tudi voditeljev ne povabi, čeprav bodo gotovo proti vsakemu delu, da se delavstvu ne dokaže njihovega izdajstva, njihovo protidelavsko politiko.

II. internacionala ima sicer napisano v programu: socializem, v resnici se pa zavedno bori proti uresničenju socializma, proti delavstvu in tisti stranki, ki se res bori za proletarski končni cilj. Voditelji II. internacionale tudi ideološko pripravljajo vojno proti prvi proletarski državi Sovjetski Rusiji, kjer se že gradi socializem. Torej, moje praktično in konkretno mišljenje bi bilo: a) da se prične diskuzija po vseh krajih in da se delavstvo dobro pouči o ujedinjenju in strokovni politiki; b) da se po tej kampanji in diskuziji povede med delavstvom po tovarnah, rudnikih in delavnicah najširša agitacija, c) prirejajo naj se tozadevni sestanki po vseh delavskih krajih, o rezultatih naj se poroča v našem časopisu. Po taki agitaciji in kampanji med delavstvom se bodo vrhovi radi ali neradi morali zgovarjati o resnem delu za obnovo strokovnega pokreta. Jaz sem uverjen, da ako se prične z resnim požrtvovalnim delom, da ni daleč čas, ko bodo razni lažisocialistini voditelji in strokovni birokrati primorani iti kam drugam iskat službe. Parola mora biti: V tovarne, v rudnike, tam so trpini borci, ne boj se delavca, ki dela, ako je drugega političnega prepričanja. Pristopi k njemu, se sodružno pogovori, mu objasni, ker le potom sodružnih diskuzij se bo našla enotna podlaga za enotne strokovne organizacije in v borbi se bomo našli na eni podlagi. To seveda bo dalo mnogo, mnogo dela. Zato je v prvi vrsti poklican najzavednejši del proletariata v Sloveniji, dekalisti, da vršijo svojo zgodovinsko nalogo. Kajti teh par let po vojni nam kaže, da je edino revolucionarni proletariat sposoben organizirati in voditi borbo, ker njej pripada bodočnost! Zato dekalisti, visoko dvignite svoj prapor za organiziranje delavstva, za borbo do zmage!

Franc Kokalj,
bivši brezposelni rudar, sedaj emigrant v Franciji.

Izrezki in zapiski.

Fašistična reakcija v Italiji si ne da miru. Zatrla je vsako možnost legalnega delavskega gibanja. Delavske voditelje je deloma zaprla, deloma konfinirala. Kljub temu nima miru. Kljub vsem prepovedim se vrše delavska gibanja in celo stavke. V Italiji izhaja vse polno delavskih ilegalnih listov. Med temi tudi »Delo«. V Franciji izdaja italijanska komunistična stranka tednik »Unità« in mesečno revijo »Ordine nuovo«. Kmalu se bo vršil proces proti voditeljem komunistične stranke. Število obtožencev pri tem procesu narašča od dne do dne. Ne ve se še, koliko jih pride pred sodnike. Seveda bodo obsojeni. Med tem časom se vrše manjši procesi. Manjši po številu obtožencev. Pretekli teden je bil zaključen proces proti komunistom v Firenci. Damen, vodja fiorentinskih komunistov, je bil obsojen na 12 let ječe. Ostali pa na 9, 6, 5 in 4 leta ječe. V Trstu je vse polno italijanskih in slovenskih delavcev, ki čakajo, da jih fašistični sodniki obsodijo. Mnogi so konfinirani. Med temi tudi komunistični poslanec Srebernič in urednik »Dela«, Makole.

Pa vse nič ne pomaga. Kakor ne pomaga na smrt obsojenemu več nobeno zdravilo. Gospodarsko pada Italija kakor nikdar prej. Zadolžena je čez glavo. Zunanja trgovina je pasivna. Tudi izvoz Italije v Jugoslavijo se je znatno znižal tako, da so v Rimu ustanovili posebno komisijo, ki naj preišče vzroke tega znižanja. Plovbni promet gre, seveda, tudi navzdol. Decembra 1926. leta je bilo v Italiji za 13.000 ton parnikov (brez jadernic) izven prometa. Januarja 1927 je to število zraslo na 38.000 ton. Marca 1927 je bilo že 56 tisoč, maja 83 tisoč in julija 1927 že 105 tisoč ton parnikov izven prometa zaradi izključno gospodarskih razlogov. Enako so se znižali dohodki na železnici pri tovornih vlakih. Tudi druge obrti padajo. Sama avtomobilska tovarna Fiat je odslovila polovico delavcev. Konkurzi pri trgovskih in obrtnih podjetjih naraščajo tako silno, da je bila fašistična vlada prisiljena izdati poseben zakon proti konkurzom in bančnim polomom. Število brezposelnih narašča. Novembra 1926 je bilo po italijanski uradni statistiki 149.000 delavcev brezposelnih. Oktobra 1927 332 tisoč, novembra istega leta pa 376 tisoč. Pri tem se ne sme pozabiti, da se nanaša ta statistika le na delavce, ki dobivajo brezposelno podporo. Oni, ki te podpore sploh ne dobe, ali ne dobe več, ne prihajajo pri tej statistiki v poštev.

Položaj je tak, da so z njim nezadovoljni celo fašistični delavski organizatorji. Pred dvemi tedni se je vršila v Genovi obravnava zaradi plač med pomorščaki in lastniki parobrodnih družb. Delodajalci so hoteli pomorščakom znižati plače za 20 %. Zagovarjali so svojo zahtevo češ, da so si delavci v dobi »rdeče demagogije« plače znatno zvišali. Zastopnik fašističnih delavskih organizacij (sindikatov), Magrini, je odgovoril tako: **Res je, da so si vsi delavci in tudi pomorščaki pod vodstvom italijanskih boljševikov plače in ves svoj položaj zelo zboljšali. V vseh ozirih. Res je pa tudi, da so se kasneje delavcem plače že tako znižale, da ne dobe danes pomorščaki niti toliko, kolikor potrebujejo za najbednejše življenje. Med tem pa dele parobrodne družbe svojim akcionarjem visoke dividende.** Kljub temu imamo pri nas ljudi, ki hvalijo fašistični režim in fašistično moralo. Tudi papež podpira tako visoko moralni režim.

*

V Rusiji je vse nemoralno. Sedaj so začeli tam temeljit boj proti alkoholizmu. Pa ne morda s tem, da so naložili na žganje poseben davek. Ne. Tam so enostavno izdelovanje žganja spravili pod državno kontrolo in se alkohola izdeluje le toliko, kolikor je to za higijenske, profilaktične in zdravniške potrebe dovolj. Drugim je kuhanje alkohola prepovedano. Kljub temu se dobe ljudje, ki iz žita kuhajo skrivaj žganje. Take ljudi ruska vlada preganja in strogo kaznuje. Lani so morali taki alkoholisti plačati za 3,540.000 Din globe. Taki ljudje so splošnosti škodljivi ne le zato, ker skušajo z alkoholom ljudstvo kvariti, ampak tudi zato, ker uporabljajo za škodljiv alkoholizem zdravju in gospodarskemu razvoju potrebno žito. Ampak boljševiki so nemoralni.

*

Amerika, in bolje rečeno, Združene države nimajo le električni stol, na kojem sta za vedno izdihnili nedolžni žrtvi Sacco in Vanzetti. Tam imajo, kakorkoli se to navadno ne ve, tudi srednjeveško trpinčenje. Človek bi rekel, kakor v svoječasni, od samega papeža blagoslovljeni cesarski Avstriji. In kakor še mnogokje drugje. V Chicagi je ugotovila neka komisija, ki je dobila nalog, da preišče zapore, da se v tamkajšnjih zaporih vrše strašne reči. Tako se je izrazila iz samih trdih mož sestavljena komisija. Nek Durkin, ki je streljal proti dvem policistom, je bil podvržen takemu trpinčenju: Roke so mu zvezali na drog nad glavo. Tako zvezan je moral ostati 20 ur na dan. 4 ure je dobil za spanje. V taki poziciji ga je dobila komisija, ki je zvedela, da je bil tisti dan že 35 dni tako zvezan. Tako trpinčenje se vrši redno. Pri mnogih se poslabša s tem, da na drogu skoro visi in se ga tepe z gumijevko po hrbtu. Pa imamo ljudi, ki nočejo verjeti, da se nahajamo v visoko kulturni dobi.

KDO PREDSTAVLJA DELAVSTVO FRANCIJE.

Pred kratkim so se vršile volitve v »Vrhovni Železničarski Svet«. To je institucija, kjer sede lastniki železnic, države in zaupniki delavcev-železničarjev. Kaj radi si lastijo reformistični voditelji s tajnikom centrale reformističnih strokovnih organizacij (C. G. T.) Jouhaux (Žuo-m) pravico na monopol, prestavljati delavce.

Da bi se jim enkrat pokazalo, da na to nimajo pravice, se je pri zadnjih letošnjih volitvah v ta Vrhovni Svet »Unitarna Splošna Delavska Konfederacija« (C. G. T. U., ki je priključena Rdeči Strokovni Internacionali) demonstrativno udeležila volitev. — Zmaga revolucionarno orientirane Konfederacije je bila sijajna. 131 izvoljenih revolucionarnih zaupnikov, medtem ko so reformisti dobili samo 45 zaupnikov. To nam jasno dokazuje, kdo ima pravico govoriti v imenu železničarjev. Unitarna Konfederacija po svoji Federaciji železničarjev se dosedaj ni udeleževala teh volitev, ker smo si pač na jasnem o pomenu skupnega delovanja v takih »Vrhovnih Svetih«. Tokrat je bilo postavljeno pred ta Svet vprašanje regulacije plač železničarjev in reformisti, ki so dosedaj sami s krščanskimi socialisti sedeli v tem odboru, niso dali nobenega odpora proti projektiranemu znižanju plač in drugih ugodnosti. Te volitve so obenem tudi obsodba reformističnega načina dela in taktike sploh.

SHOD PEKOVSKIH POMOČNIKOV V LJUBLJANI.

12. februarja se je vršil občni zbor pekovskih pomočnikov. S. Zupan, katerega je **delavska pekarna vrgla na cesto radi tega, ker je obsojal štrajkbreherstvo socialpatriotov**, je poročal o slabem stanju podružnice. Vzrok je ponesrečena stavka in izdajsko zahrbtno delo socialističnih štrajkbreherjev, gaženje kolektivne pogodbe s strani delavske pekarne, katero smatra **Koren** za navaden bluf. Do ostrih kontraverz je prišlo, ko je s. Zupan pojasnil, **zakaj je Koren bil izključen.** Prečital se je zapisnik, **da je Koren izključen soglasno iz podružnice pekov.** Glede dopisa v »Delavski Politiki« s. Rižnerja je ugotovil s. Praprotnik, da je **na prejšnjem shodu tudi s. Rižner obsojal štrajkbreherstvo.** Glede Zalaznika, ki je delovodja v Prevaljah, kjer je podružnica delavske pekarne, se je podružnica postavila na stališče, da bi se morala obračati delavska pekarna na organizacijo glede zaposlitve pomočnika. Ne drži, da lahko dela Zalaznik po svoje, da sprejema neorganizirane delavce. S. blagajnik Blatnik ugotovi tudi, da ima Koren plačano samo do 33. tedna, torej je zaostal s članarino **19 tednov.** S. Pretnar je mnenja, da naj se glede Korena skliče razsodišče, da se zadeva razčisti. Ss. Zupan in Praprotnik vztrajata na stališču, da izključitev velja, protivi se samo **s. Rižner, ki Korena zagovarja.** Praprotnik ugotovi, da so štrajkbreherstvo, gaženje kolektivne pogodbe dovolj tehtni razlogi za izključitev in povrhu še metanje zaupnikov na cesto s strani Korena. S. Tome predlaga, da se pošlje **protest Delavski pekarni zaradi odpuščanja predsednikov organizacij,** ker je s. Zupan že peti odpuščeni predsednik. S. Praprotnik podpira predlog in doda, da naj se ta **protest pošlje vsem delavskim časopisom, kar se soglasno sklene.** Izvolil se je novi odbor s s. Pretnarjem na čelu. Člani so: ss. Blatnik, Plevanč, Plevanč II. Praprotnik in drugi.

Boznov.

Poravnajte naročnino!

Gosar-Uratnikovi pravilniki.

Črni in mavričastopegasti kompromis.

Jesenice, 12. II. 1928.

Z gromovitim slavospevom je klerikalno časopisje oznanjevalo veselo vest, da pripravlja minister za soc. politiko gosp. dr. Gosar delavskim zaupnikom krasno novoletno darilo v obliki pravilnikov za volitve in o poslovanju delavskih zaupnikov. Gore so se nagibale pod tem truščem in grozile s pogrezom, a izlezel je iz podnožja hriba samo — dvobarvni močerad. Prorokovana pravilnika sta se rodila in delavski zaupniki se razočarani spogledujejo ob zibelki nestvora, kateremu so očetovali in kumovali klerikalci in socialpatrioti, ne preveč nežna porodnica pa spi prvo in pravo poporodno spanje ter sanja o najnežnejšem rojenem bitju.

Tako nekako se spodobi delavskim zaupnikom, da ob krstni prosiavi tega nestvora izrazijo svoje občutke in razpoloženje v tekočih predpustnih dnevih, ki se že bližajo svojemu koncu. Usodnopolne posledice tega predpustnega poroda pa itak ne izostanejo, zakar bo poskrbela poleg delodajalcev še Delavska zbornica na način, kakor se je izkazala z botrinskim oblačilcem v obliki »pojasnila k navodilom za volitve obratnih zaupnikov«.

Gospodje socialpatrioti! Ni vam dovolj tega, da ste spravili v plod seme nestvora, temveč z vašimi pojasnili hočete pripomoči k preganjanju delavskih zaupnikov s potvarjanjem § 82 obrtnega reda z dne 16. avgusta 1907, v katerem niti ne omenja delavskih zaupnikov. Vkljub določbi § 45, točke 3, zakona o zavarovanju delavcev in vkljub določbi § 28, odst. 1, naredbe o izvajanju zavarovanja *po zakonu o zavarovanju delavcev, imate* pogum izdajati delavske zaupnike delodajalcem, da jih po 4 tedenski bolezni brez lastne krivde in brez odpovedi odpusti. Gospodje patrioti! V vašem predpustnem razpoloženju ste se izdali sami in delavstvo naj obračuna z vami kot z izdajicami. Delavstvo pa naj se zaveda, da nima pričakovati od zakonodajnih in birokratskih elementov današnje meščanske in reakcijonarne družbe v naši državi nobenih pravic in zaščite, pa naj bo to v mrzlih predpustnih ali v vročih pasjih dnevih.

Dopisi.

Iz Maribora.

Pri nas imamo delavski dom sicer samo po imenu, v resnici pa je Kristanov dom. To takoj zapaziš, ko noter povohaš. Na razpolago imaš tam vse slovenske delavske časopise — razen »Enotnosti« seveda. Poleg tega še nekaj ilustriranih listov, kakor »Das interessante Blatt« in »Volk und Zeit«, eden kakor drugi ultrakontrarevolucionaren. Buržujski »Interessantes Blatt« je še skoraj za par procentov manj kakor od nemškega socialpatriotizma izdat »delavski« »Volk und Zeit«. Če pogledaš slike pod napisom: Es geht abwärts mit Sowjetrussland, se ti zdi, da imaš v rokah kakšen Vranglovski lejbjournal: Tako ceni patrioterija delavsko-kmečko državo, to pa ne samo nemška, ki ta list izdaja, temveč tudi naša slovenska, ki sovjetski Rusiji noče nič slišati, oziroma le to, kar Vranglovci pripovedujejo.

Če naj delavci posečamo delavski dom, hočemo čitati delavske liste in ne kontrarevolucionarne — sicer se bomo na delavski dom pozvižgali.

To nas čaka . . . Pred nekaj dnevi se je v kurilniški delavnici zgrudil star delavec od slabosti in onemoglosti in morali so ga odnesti. »Slovenec« pa piše: »Slovensko ljudstvo bo dobrote novega finančnega zakona in budžeta, ki mu jih je izvojevala SLS, še le čutilo.«

No, hvala lepa, mi delavci in kmetje te dobrote že dovolj čutimo, kaj bo, ako je to šele začetek. Zato pa, vkup uboga gmajna . . .! *Je.*

Ruše pri Mariboru. Razburjenje vlada v celi občini, govori se vsepovsod, tovarna bo odpustila 60 delavcev. Purgarji, brihtne glave, so hitro pogruntali, gre se za občino. »Varuj nas sam Bog, samo občine ne v roke rdečkarjev! Tovarna drži (jasno!) z nami, prav je, naj le odpuščajo delavce, vsaj ne bodo potem mogli voliti.« Odkod ti načrti redukcije, ali je dana za to kaka podlaga? Ravnatelstvo tovarne je do 15. t. m. odpovedalo delo 28 delavcem in kakor se čuje, bodo še sledili drugi. Baje radi pomanjkanja dela. Mi delavci sicer malo verujemo v poštenost kapitalističnega razreda, vendar bi ta neosnovani odpust iz službe, ako bi bile res povod predstoječe volitve v občinski zastop, presegal vse meje. Vsa podlost buržuazije se bo razgalila, ko se položaj razčisti v vsej svoji ogabni obliki. Čudno se nam zdi le, da v mnogih obratih delajo do 10 ur dnevno. Dela se tudi šest ur, to pa vsled pomanjkanja vode. Ni neznano, da ima tovarna dovolj naročil. Nastane vprašanje, čemu torej vsi ti odpusti? Ali so te govorice vendar le osnovane in zakaj ravno naši nasprotniki trobijo te vesti? Najbrže so dobro informirani, če se vse sporazumno dela. Razpravljali bomo še o tej zadevi in poskrbeli, da ne bo ostalo ničesar prikritega. Vzlic takemu položaju v tovarni, ki jasno priča o metodah naših nasprotnikov, se še najdejo delavci, bolni na umu, ki agitirajo za demokratsko listo, nazvano direktorsko, ker kandidirata kar dva ravnatelja na prvih mestih. Bolj zadaj na tej famozni listi so tudi ti ponižni delavci (zdi se nam kakor psički svojih gospodarjev), katere sedaj malo bližje poznamo. Čez sedem let vse prav pride, se glasi narodna prislovica. Smatramo za potrebno, pojasniti še govorice, katere trosijo od naših nasprotnikov naročeni ljudje. Klepečejo namreč sledeče: Vsi tisti, ki imajo žene druge ter se vozijo večkrat k svoji družini, ne bodo smeli voliti itd. (V to kategorijo spada tudi kandidat, ravnatelj g. Krejči, ker gre večkrat k svoji ženi na Dunaj.) Gospodje se le motijo, če mislijo na ta način zbegati delavce. **Vzlic vsem šikanam, prevaram in natolcevanju naših črnih in belih nasprotnikov bo 11. marec pokazal voljo ruskih delavcev in kmetov!** Delavci, takrat vsi na plan!

Dekalist.

+ **Zidani most.** (Predpustne misli.) V tem času se ponavadi največ veselja vžije, bodisi na en ali drug način. To sem opazil tudi letošnji predpust, ko smo pri nas imeli veliko elitno maskeradno veselico. Pravzaprav **so imeli** maskerado — ker mi izstradani in raztrgani železničarji nismo več sposobni za kaj takega, kar se imamo našemu »Bogu« lepo zahvaliti in tudi prireditelj em te veselice, da nismo bili nič povabljeni. Vidi se, da tudi gospodje uvidijo, da nam je že čas za take slavne prireditve minil in da je najlepše pustiti nas v miru, ko tako lepo spimo. Res spimo — potrpežljivo spimo in sanjamo — pa tudi čujemo in mislimo — pa kaj mislimo? Ali to mogoče, da trpimo, ko bi se lahko sukali po veselicah, se oblačili v maskerado? Že vso zimo smo v nezakurjeni sobi — moji mali cvilijo od mraza, da me je groza, ali pomagati jim ne morem. Žena me vedno in vedno vprašuje, kaj naj kuha. Če jí svetujem, je njen kratek odgovor »nimam«. In končno se spomnim: skuhaj »biks« (črna kava) pa »koruzuduš« (koruzni žganci). To je vedno! In prej nežnopobožno kmetsko dekle, se začne rotiti in kletvice se razlegajo po mrzli sobi. Kaj pa jaz? Mirno počakam, da se ji kri shladi, pa jo počasi tolažim, da dobim »razliko«, katera nam itak po zakonu pripada itd. — Spijem malo kuhanega »biksa«, vzamem kakšno žlico »koruzuduša«, pa dosti ne smem. Da nimaš polnega želodca, je za železničarja ravno prav. Posebno za premikače — ali kretnike, ki se moramo vedno in vedno pripogibati, zelo prav pride, da nam ni napoti kak trebušček. Samo noge me večkrat kar svojo smer zanesejo, da jedva ravnotežje svojega koščenega telesa obdržim. Za male želodčke otročičkov je bolj huda. Komaj 4letni sinko mi govori: »atek kupi, lačni ne bomo, mamica vedno joka, da nima kaj kuhati! Saj dobiš denar, ko greš v službo, pa ga daj mamici!« Povem mu, da komaj vsak mesec dobim enkrat in to tako malo, da mi, preden vse plačam, kar sem dolžan, že zmanjka. Tam pa, kjer zmanjka, se začne »pomanjkanje«. Tako je naše »predpustno veselje«. Kaj bo z našimi malimi? **Vstanimo sužnji iz prokletstva — — —**

Železničar.

Za „Enotnost“ dvakrat na teden.

12.359 Din tiskovnega sklada, 684 novih naročnikov, 339 za dvakrat tedensko.

IZKAZ TISKOVNEGA SKLADA

od 8. do 15. februarja 1928.

Dob-Vir-Količevo: Za enakost ljudi 2, Bubnov 2, Dobski 5, za srečno bodočnost 10, za boljšo prihodnjost 2, za pomoč ubogim 3, za dober namen 1, Atlas 3, grunt —.50, delu čast 2.50, delu čast in oblast 10, Bartoniček 3, za delavsko oblast 2, oblast 5, Atlas 2, sodružica s Količevega 10, Miš Helena 5, Svetlin 5, Breznik 4, Minka s harmoniko 10, brezposeln 1, M. Penko 10, delu čast in oblast 10, za poštenost 1, delu čast 4, Srša 2, Vovk 2.65, delu čast in oblast 4, Vavpot 2, neposnan 4. **Skupaj 127.65.** — **Hrastnik:** Jerebičnik 3. — **Hotederščica:** Rozman 5. — **Tržič:** Weber 10, J. W. 10. **Javornik:** Sire 5. — **Litija:** Sluga 11. — **Ljubljana:** Novak 12, Princ J. 5, Maščevalec 3, skupaj 20 Din. — **Skupaj 191.65 Din; od 1. septembra 1927 12.359.35 Din.**

VOLITVE OBRATNIH ZAUPNIKOV.

Delavska zbornica za Slovenijo je razposlala volilne skrinjice ekspozituram Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Zagorju, Krškem, na Jesenicah, v Novem mestu, Kranju, Kočevju, Tržiču, Logatcu, Kamniku, Murski Soboti, Slovenjem Gradcu, Ptuju, Konjicah, Šoštanju in Gornji Radgoni, Borzam dela v Mariboru in Celju in Bratovski skladnici v Guštanju. Upravičenci volilnih odborov dobe na navedenih mestih proti potrdilu volilne skrinjice na razpolago. Skrinjice je vrniti takoj po končanih volitvah na mesto, kjer so se vzele.

VABILO

na 6. redni občni zbor zadruge »Rudarski dom« v Trbovljah, ki se vrši v nedeljo dne 25. marca t. l. ob 4. uri popoldne v prostorih zadruge s sledečim dnevnim redom:

1.) Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2.) Poročilo načelstva in nadzorstva.
3.) Računski zaključek za leto 1927.
4.) Revizijsko poročilo.
5.) Dopolnilne volitve načelstva in nadzorstva.
6.) Slučajnosti.

Trbovlje, dne 9. februarja 1928.

Načelstvo Splošne delavske gospodarske zadruge »Rudarski dom« v Trbovljah.

Kaj sem videl v Moskvi!

Popripovedovanju s. Tometa.

Obiski v tovarnah.

Ves presenečen sem ogledoval veliko pekarno »Filipov«, ki producira na dan 5000 kg črnega, 5000 kg polčrnega, 9000 kg belega kruha in še 400 in 600 kg sladkega peciva (nekaj sličnega kot so pri nas kajzerce in kifelci). Poleg pekarne je tudi prodajalna kruha, v kateri je zaposleno 36 nastavljencev. Črni kruh prodajajo po 8 kopejk kilogram, polčrni po 13 in beli kruh po 18 kopejk kilogram. V pekarni je zaposlenih 390 ljudi, dela se po 8 ur, v treh tretjinah. V drugih pekarnah, kjer delajo samo na eno tretjino, pričnejo ob 5. uri zjutraj in delajo do 1. ure opoldne. Peči kurijo v tovarni »Filipov« z nafto. Delavci zaslužijo od 120 do 165 rubljev mesečno, deputatnega kruha ne dobivajo, pač pa mesto tega 5 rubljev. Vajenci dobivajo od 20 rubljev mesečno navzgor. Poleg ostalega, kar sem navedel že prejšnji teden pri drugih tovarnah, sem opazil še stenski časopis, ki ga delavci lastnoročno pišejo. Delavec ali delavka, ki ima kako pritožbo ali predlog, ga napiše na papir in nalepi na tablo »stenski« časopis. Tudi pesmice, risbe in karikature delajo delavci in jih objavljajo v stenskem časopisu, ki ga ima vsak obrat. V tovarni »Filipov« imajo moderno urejen laboratorij, kjer kemiki preiskujejo kruh, da odgovarja vsem predpisom. Videl sem tudi ambulanco, ki nudi ponesrečenemu delavcu prvo pomoč. Posebna tovarniška zdravnica vsak mesec preišče vse delavce, vsi se morajo mesečno tehtati in v kartotekah zabeležuje zdravnica zdravstveno stanje vsakega posameznika. Če kdo slabi, ga zdravniška komisija pošlje v okrevališče, plačo pa dobiva polno naprej. Oboleli gredo v bolnico ali domačo oskrbo in če zdravniška komisija spozna potrebo, ga pošljejo v zdravilišče na Krim, na Kavkaz, v Ural ali kamor pač odredijo zdravniki, ki vedo, katero zdravilišče bo bolniku najbolj prijalo. V Rusiji zdravijo bolezni kot pri nas, delajo pa še več, tam skrbijo zato, da delavec zdrav ostane in ga pričnejo zdraviti, čim se pokažejo prvi znaki bolezni in ne šele tedaj, ko je bolezen človeka vrgla na posteljo. Pa o socialni politiki bom enkrat pozneje obširneje pripovedoval.

Poleg pekarn je v Rusiji mnogo »konditorajev«, kar pomeni tovarno za bonbone, čokolado in sladkarije sploh. V konditoraju »Bolševik« so delavci plačani od 150 do 170 rubljev. Kakor po pekarnah se tudi tu polaga velika skrb na higijeno, vsi delavci so v belih delavnih oblekah in belih čepicah. V vseh tovarnah sem videl po zidu nabite kolektivne pogodbe, ki so zakon za delodajalca. Kolektivnih pogodb ne more nihče kršiti, tega tudi nihče ne poskuša.

Vozeč se v avtomobilu zveze piščevikov (živilcev) po Moskvi, mi je padla v oči velikanska tovarna. Več poslopij, visoki dimniki, cela skladišča lesa, vse obdano z zidom. Čitam: I. moskovska pivovarna. »Stani!« Sodrug šofer ustavi pred glavnim vhodom in s puško oborožen vratar natančno pregleda legitimacijo in naroči mlademu delavcu, da mi pokaže sobe rdečega ravnatelja. Ravnatelj mi pripoveduje, kar ga vprašam in še več. On je bivši ključavničar, sedel je pod carjem v ječah po vsej Rusiji, bil v Sibiriji v prognanstvu, pa tudi tam je revoluciji dosti koristil, posebno v bojih s kontrarevolucionarnimi četami atamana Semjonova, admirala Kolčaka in češkimi legionarji, katere je pomagal ugonobiti. Tovarna zaposluje 30-50 delavcev in delavk. Zgrajena je bila leta 1875. leta, povečana tik pred vojno 1914. leta in po revoluciji so dogradili še par stavb, zlasti skladišč. Za izdelovanje zabojev in sodov imajo kar celo tovarno. Vsega si seveda nisem mogel ogledati. V vlažnih oddelkih, kjer natakajo delavke pivo v steklenice, imajo vse delavke gumijaste ali usnjene visoke predpasnike in posebne isoke čevlje, da so zavarovane pred vlago. V kleteh, kjer posebni aparati vzdržujejo stalno temperaturo 1° pod ničlo, so delavci z nekakimi majicami zavarovani pred mrazom. Zanimalo me je, zakaj je bil vratar oborožen, kar drugje nisem videl, pa so mi povedali, da so bivši caristični oficirji, ki so 1918 z Vranglom zbežali iz Rusije v zvezi z angleškimi agenti, pred kratkim poskušali tovarno zažgati. Prepodili so jih mladi delavci in mlade delavke, »komsomolci«, ki so se pozno v noči nahajali v svojem klubu. Delavci so odklonili ponujeno jim vojaško stražo, češ »našo tovarno bomo sami varovali!«

Krasni rezultati kulturnega dela v tovarniškem klubu so poseben ponos teh delavcev. Pripovedovali so mi, da je 1923. leta bilo v tovarni še 600 analfabetov, danes pa je v tovarni še 26 oseb, ki jih niso mogli naučiti čitati in pisati. Delavka Nikolajevna, ki je že 16 let zaposlena v pivovarni, zasluži 80 rubljev mesečno, ima moža 30 odstotnega invalida, ki prejema 35 rubljev mesečno invalidnine in je zaposlen v neki knjižnici kot sluga.

Ura je bila tričetrt na 4, delavci so zapuščali delo in hiteli v kopalnice umivati se in preoblačiti. Šel sem z njimi. Govorili so med seboj o »delegatu« iz Jugoslavije, o Trockiju, o novem letalu, ki so ga kupili za 10. obletnico, o vojnih pripravah Anglije in njenih vazalov itd. Mlad delavec me vpraša: »Tovari